

студенттермен жұмыс жасау барысында олардың көркем-эстетикалық талғамын өсіріп отыруымыз керек.

Сурет әлеміне еніп, оның таңғажайып қыры мен сырын меңгеру үшін сурет өнерінің бізде қалай басталғаны, қалай жалғас тапқаны жөнінде студенттердің білуі шарт. «Суретші болам» деп, «өнерді» өмірлік мақсат еткен адам тек «инемен құдық қазғандай» еңбектенуі қажет. Негізінен, қазіргі қазақ бейнелеу өнерін таза өнер табиғаты ретінде студенттердің тереңнен зерттеп қарастыруларына себепкер болуымыз керек.

1. Байжігітов Б. *Өнер тарихы мен теориясы.*- Алматы: «Ислам әлемі», 1999. – 187 б.

2. *Қазақстан бейнелеу өнері. XX ғасыр.* - Алматы, 2001.

3. Ерғалиев І., Телібаев Ғ.. *Қазақ дүниетанымының негізгі ұғымдары // Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының хабарлары.* -1993. - № 3.

Резюме

Статья посвящена некоторым аспектам истории развития казахского изобразительного искусства. Автор раскрывает значение патриотического воспитания студентов художественно-графического факультета в процессе изучения курса изобразительного искусства.

Summary

Article is devoted some aspects of history of development of the Kazakh fine arts. The author opens value of patriotic education is art-graphic faculty in the course of studying of a course of the fine arts.

ЖОҒАРЫ ТЕХНИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА СТУДЕНТТЕРІНІҢ ТҮЙІНДІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ

Ә.А.Белегова –

*ізденуші, М.Тынышбаев атындағы Қазақ көлік
және коммуникация академиясы*

Қазіргі білім берудің мақсаты білім, білік, дағдымен қаруландыру ғана емес, солардың негізінде дербес, өзгермелі қоғамда лайықты өмір сүріп, жұмыс жасай алатын, әлеуметтік және кәсіби біліктілікке – ақпаратты өзі іздеп тауып, ұтымды пайдалана алатын, жан-жақты дамыған білімді, өзінің және өзгенің ісіне әділ баға бере алатын жеке тұлғаны қалыптастыруды талап етіп отыр. Әлемдік өркениетте экономикалық жағдайға сәйкес білімдік мақсаттарды стандарттау, білім берудің бағыты тұлғаның құзыретін жалпы дамыту және жеке жағдайда түйінді құзыреттілігін қалыптастырудың қажеттілігі айқындалып отыр.

Қазақстандық жоғары білім беру жүйесін дамытудың басты міндеттерінің бірі білім берудің мазмұнын жетілдіру болып табылады. Білім берудің мазмұны студенттерге тек белгілі бір білім, білік, дағдылар жиынтығын меңгертіп қана қоймай, өмірлік проблемаларын өз бетімен және тиімді шешуге, тұлғаның өзін-өзі анықтауына, әлеуметтенуіне және өзін-өзі жүзеге асыруына мүмкіндік беретін әмбебап білім, тәжірибе және қабілеттер жиынтығын меңгертуге бағытталған. Білімге бағытталған оқытудан құзыретті, тұлғаға бағдарланған білім беруге көшу оның мазмұнына, экономикалық, саяси, құқықтық, деен, коммуникативтік мәдениет компоненттерінің, сонымен бірге, еңбек, отбасылық қарым-қатынастар, салауатты өмір салтын ұстану, өмір қауіпсіздігін сақтау мәдениетінің көрініс табуын белгілейді. Осы міндеттерге сәйкес жоғары техникалық оқу орындарының мақсаты – студенттің тұлғалық мүмкіндіктерін жүзеге асыру үшін барлық жағдайды тудыру, даралығын ашу, оның айқындалуына, дамуына, тұрақтануына көмек беру.

Университеттердің қазіргі міндеттері тек білім беру, адамгершілік мұраттарды қалыптастыру ғана емес, сонымен бірге жаңа Қазақстанның жаңарған әлемдегі орнын анықтайтын ғылыми және шығармашылық әлеуеті жоғары болашақ мамандардың қоғамдық көзқарасы мен өмірлік ұстанымын қалыптастыру болып отыр.

Жоғары техникалық оқу орны – тәуелсіз Қазақстанның гүлденуі үшін барлық жігерін жұмсайтын негізгі міндеті жас ұрпақты тәрбиелеу мен білім беру болып табылатын әлеуметтік институт /1/.

Жоғары техникалық оқу орындарының басты проблемасы – сапалы білім беру, кәсіби даярлау, білікті кадрлардың әлеуетін көтеру, білім саласындағы инновациялар.

Жоғары техникалық оқу орындары қызметінің негізгі қағидасы оқу мен ғылыми ізденістердегі шығармашылық еркіндікті қажет ететін академиялық еркіндік қағидасымен сәйкес келуі тиіс.

Жоғары техникалық оқу орындарында ғылымды дамыту еліміздің экономикалық өркендеуіне ықпал ететін ғылыми техникалық кадрларды даярлауда негізгі роль атқарады /2,2/.

Қазақстанның қазіргі экономикалық дамуы ешбір сын көтермейді, жоғары техникалық білім деңгейі тым төмен, бәсекеге қабілетсіз. Ондаған жылдар оза отырып, алдымызға ауқымды бағдарламалар қойғанымызбен, оларды жүзеге асыратын шешімдер мен тетіктердің жай-күйін, ыңғайы мен ығын біле бермейміз. Басты қателік – техникалық білімнің деңгейін әлі күнге дұрыс жолға қоя алмай келе жатқанымызда жатыр.

Жоғары техникалық оқу орнын бітіруші студенттерге қойылатын талаптардың бірі – гуманитарлық және әлеуметтік-экономикалық ғылым негіздерін меңгеру, алған білім мен әдістерін кәсіптік қызмет пен басқа іс-әрекеттерде пайдалана білу; Қазақстан Республикасы Ата Заңы негіздерін, адамның адамға, қоғамға, қоршаған табиғи ортаға қатынастарын реттейтін этикалық және құқықтық нормаларды білу; ойлау мәдениетін меңгеру;

Қазақстан Республикалық мемлекеттік тілін білуді, кәсіптік лексиканы сауатты түрде пайдала білу; өзінің кәсіби қызметінде шетел тілін қолдануға қабілетті болу. Осы талаптарды жүзеге асырудың алғы шарттары: техникалық-технологиялық, әлеуметтік-экономикалық және экологиялық факторларды есепке ала отырып, кәсіптік мәселелерді шешуге қажетті жағдайларда қолдану, Қазақстан Республикасының экономикалық және әлеуметтік ортасындағы орны мен ролін; инфрақұрылымының экономикалық сипаттамасын білетін маман даярлау; нарықтық экономика жағдайларының негізі және басқару мәні, басқару ұстанымдары мен әдістері; қызметтерін іске асырудың түрлі жағдайларында оларды анықтаудың ұстанымдары мен әдістерін, экономикалық негізін, саланың кәсіпорындарының өнімін, құнын және баға құрау жүйесін түсіне білетін маман даярлау болып табылады.

Өркениетті елдердің тәжірибесіне назар аударсақ, олар өзінің өндірістік қабілетін үнемі жетілдіріп отыру мақсатында кадрлар даярлауға, әсіресе, техникалық тұрғыдағы білікті мамандар әзірлеуге бірінші кезекте маңыз береді. Мәселен, барлық жағынан қуатты дамыған, бізге менталитеттік тұрғыдан келеді-ау деген сол жапон халқының тек 30 пайызға жуығы ғана жоғары білімділер екенін екінші бәрі біле бермейді. Оның есесіне бұл елде жоғары техникалық білім алып, мемлекеттің бүкіл өндірістік техниканы қозғалысқа келтіріп отырған білікті мамандардың сапасы да жоғары, саны да жеткілікті. Жапонияның екінші дүниежүзілік соғыстан кейін еңсесі көтеріле алмаған экономикасы оншақты жыл ішінде түзеліп, тіпті, кейбір батыстық елдерден озып кеткендігі бүгінде әлемнің өндіргіш күштер мен өндірістік әлеуетін зерттеуші ғалымдардың өзін таң-тамаша қалдырып отыр.

Мемлекет басшысы өзінің биылғы Жолдауында былай деп атап көрсеткен болатын: «Кәсіптік және техникалық білім беру кәсіби стандарттарға негізделіп, қатаң түрде экономиканың қажеттіліктерімен өзара байланыстырылуы керек». Қазақстанның экономикалық қадамын ширатып, материалдық өндіріс пен тауарлардың әлемдік бәсекеге төтеп берер қабілетін қамтамасыз ету – ең алдымен, жоғары техникалық білімді жолға қоюды қажет етеді. М.Тынышбаев атындағы Қазақ көлік және коммуникация академиясының өзі 2008-2009 оқу жылында ваканттық екі грант, 2009-2010 ж.ж. – 1 грант иегері болып отыр. Бұл көрсеткіш бүгінгі таңдағы жоғары техникалық оқу орны мамандарына деген сұраныстың жоғары деңгейде екендігін байқатады.

Елдің экономикалық күш-қуатын арттырудың басты алғышарты – *қажетті маман жұмысшылар мен білікті кадрлар әзірлеу*. Яғни, жоғары технологиялық талаптарға жауап беретін оқу орындары жүйесін жолға қоюдың маңызы ерекше. Бұл үшін біздегі қаптаған жоғары оқу орындарын реформалаудың (батыл түрде қысқартудың) уақыты жетті. Бір ғана мысал келтірейік: қазіргі кезде Қазақстандағы 150-ге жуық жоғары оқу орындарында 640 мың студент оқиды екен. Мемлекеттік тапсырыстың көлемі 33 мыңнан сәл асады. Ал, олардың білім беру сапасын айтудың өзі артық. Жоғары оқу орындарын қысқарту арқылы оларға бөлінетін қаржының

едәуір мөлшерін жоғары техникалық білім жүйесін дамытуға жұмсау біз үшін әлдеқайда тиімді болар еді /3, 2/.

Еліміздегі техникалық жоғары оқу орындарын бітірген жас мамандар бірден өндірістік салаға (сұраныс болса) сеніммен араласып кете алмайды. Өйткені, өндіріс пен білім арасындағы алшақтық жер мен көктей. Студенттердің көпшілігі нақты тәжірибелік дәрістерден өтпейді. Тек теориялық біліммен ғана шектеледі. Тіпті, сол теорияның өзін өндірістік қажеттіліктермен тікелей ұштастыратын баяғы байланыс қазір жоқ. Және соншама жастарды инкубатордан шыққан сарыауыз балапандар сияқты қажет болсын, болмасын мыңдап оқытып, қалтасына диплом салып беріп, тағдырдың толқынына итере салатынымыз да ауыр сын емес пе? Қазір Қазақстандағы 16 – 34 жас арасындағы жастардың тең жартысынан астамы жұмыссыз сенделіп жүр.

Ізгілік педагогикасы, тұлғаға деген қызығушылық, жалпыадамзаттық және рухани құндылықтарға бетбұрыс жасау – қазіргі қоғам мен жоғары білім беру жүйесінің даму бағыттары болып табылады. Жоғары техникалық оқу орындарында дәстүрлі білімділікке бағытталған оқыту жаңа ақпараттық қоғамның сұраныстарын қанағаттандыра алмайды. Сондықтан, өмірде және қоғамда өз орнын анықтай алатын, білімі арқылы мүмкіндіктерін жүзеге асыра алатын, дербес, белсенді, үнемі даму үстінде болатын шығармашыл тұлғаны тәрбиелеу үшін инновациялық педагогикалық парадигма, оқыту және тәрбиелеу жүйесіне тұжырымдамалық тұғырларды қажет етеді.

Қазақстанның әлемдік білім кешеніне енуі, елімізде демократиялық қоғамның құрылуы, жоғары мектепте студенттерді жоғары сапалық деңгейде оқытуды, осы арқылы жаңа нарықтық жағдайларда болашақ мамандандырды даярлауды талап етеді. Мәселен, Қазақстан Республикасы білім жүйесін 2015 жылға дейінгі дамыту тұжырымдамасы /4/ мен 2005-2010 жылдары білімді дамыту бағдарламасы жеке тұлға даярлауды күн тәртібіне қойып отыр /5/. Осыған орай, егеменді еліміздің білім беру жүйесінде әлемдік деңгейге жету үшін жасалып жатқан талпыныстар жағдайында оқытудың әртүрлі әдіс-тәсілдерін қолдана отырып, терең, білімді, ізденімпаз, барлық іс-әрекетінде шығармашылық бағыт ұстанатын, өз болмысын таныта алатын жеке тұлғаны қалыптастыру маңызды міндет болып отыр.

Қорыта келе, айтарымыз, жеке тұлғаның түйінді құзыреттілігін қалыптастырудағы үлкен роль еңбек, өзара қарым-қатынастар, адамдардың әлеуметтік және саяси институттары сияқты әлеуметтік факторларға тиесілі. Бұл – диалектикалық тұтастықтың арасында жүзеге асатын үдеріс.

1. Зеер Э.Ф. *Личностно-ориентированное профессиональное образование.* – Екатеринбург: Урла гос.проф.универ-та. 1998. – 126 с.
2. Брунер Дж. *Психология познания.* – М.:Прогресс, 1989. – 412 с.
3. Бондаревская Е.В. *Личностно-ориентированное образование: опыт разработки парадигмы.* – Ростов на Дону, 1997. – 219 с.

4. *Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы //Қазақстан мектебі. – Алматы, №1, 2004.*

5. *Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы //Егемен Қазақстан. – Алматы. - 2004. – Б. 2.*

Резюме

В статье раскрываются основные проблемы студентов, обучающихся в высших технических учебных заведениях. Автор рассматривает возможности личностно-ориентированного образования в обучении студентов технического вуза.

Summary

In article the basic problems of the students trained in the higher technical educational institutions reveal. The author considers possibilities of the lichnostno-focused formation in training of students of technical college.

КОМПЬЮТЕРЛІК ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОЮ-ӨРНЕК ӨНЕРІНЕ ЖАҢАША КӨЗҚАРАС

С.Т.Саркеева -

*№175 «Жаңа Ғасыр» мектеп-гимназиясының «Технология» пәнінің
мұғалімі*

Бүгінгі таңдағы жаңа технологиялық кезең әлеуметтік, экологиялық, экономикалық, психологиялық, эстетикалық және т.б. факторлар мен салдарларды ескере отырып іс-әрекеттердің нәтижеге жетудегі тәсілдерін ойлап табуды көздейді. Сондықтан әрбір адам өзінің іс-әрекетіне тәсілдерді ғылыми білімнің негізінде кешенді түрде таңдауы қажет. Ал, бұл болса технологиялық мәдениеттің болуын талап етеді.

Технология түсінігі адамның түрлі іс-әрекет саласын, осы іс-әрекет пен соған қажетті техникаға қызмет атқаратын білім жиынтығын көрсететін ерекше бір ұғым. Оны адамның теориялық білімді жүйелі түрде қолданудағы ұтымды іс-әрекетінің тәсілі ретінде сипаттауға болады.

Компьютерлік технология әлеуметтік объектілер мен іс-әрекеттер туралы білімді түрлендірудің тиімді әдістері бойынша ғылыми-практикалық білімнің негізгі формасы ретінде алға шыға отырып белгілі мақсатқа жетуді қамтамасыз етеді. Оның әдеттегі ғылыми білімнен ерекшелігі, ол білім ретінде «не» деген, ал технологиялық білім ретінде «қалай» - деген сұраққа жауап береді /1/.

Компьютерлік технологияны қолдану арқылы ою-өрнектерді орындауда оқушының өз- талғамымен қиялын қоса отырып, белгілі бір іс-